

SAS PÉTER

Goga és a magyarok

Minden nép és nemzet egymás megismerésének és megértésének, értékelésének és elismerésének — egymásratalálásának —, egyik legfontosabb színtere a kultúra, a művelődés világa. Ezért is van szükségünk minél több olyan emberre, ki más nemzet, más nép kultúrkincseit fedezi fel s teszi közkincssé saját nemzete és népe számára.

Ez a művelődés terén megvalósuló megismerés, elismerés nemcsak a kulturális életet fejleszti, hanem elősegíti a kapcsolatteremtést, a politikai kibontakozást is. Ezért is veszünk szívesen minden olyan kezdeményezést, mely egymás jobb megismerését, a békés egymás mellett élést van hivatva segíteni.

Különösen áll ez a szomszédos országokkal való viszony értékelésekor. Talán ezért is okozott oly nagy örömet, amikor az egyik szomszédos nép kiváló költője — a román Octavian Goga —, szép magyar versek műfordításaival lepte meg az irodalmi életet.

A magyar irodalom jeles értője és barátja már gimnazista korában felismerte Petőfi forradalmi verseinek magávalragadó erejét és „Az ember tragédiájá”-nak világirodalmi jelentőségét. Az avitt magyar feudális maradványok rombolóját, Adyt, nemcsak költőként, de barátként is tisztelte.

Célul tűzte ki, hogy a magyar irodalom legszebb alkotásaival megismertesse a román értelmiséget. Azon az úton indult el, amin egykor Ștefan Actavian Iosif, az egyik legjelesebb román műfordító indult el. Vállalt feladatát úgy látta el, hogy Bánffy Miklóst arra a véleményre készítette, miszerint, ha nem tudnánk milyen pontossággal követik a magyar verset műfordításai, román verseknek is gondolhatnánk őket az ember.

A magyar és a román nép egymáshoz közelítésének vágyában fordította le Ady Endre, Kiss József, Petőfi Sándor, Arany János több költeményét és végezte el az azóta klasszikusnak számító Madách „Tragédiájá”-nak fordítását.

Munkásságáért, a két népnek a kultúra síkján való közvetítésének elismeréséül már 1910. december 11-én tagjául választotta a Petőfi Társaság a „román Petőfit”.

Az első világháború és az azt követő békerendszer hozzájárult ahhoz, hogy a magyar és a szomszédos népek kapcsolataiban addig elért eredmények majdnem teljesen megsemmisüljenek, vagy legalábbis feledésbe merüljenek. Goga még az 1920-as évek elején sem hagyott fel műfordításaival és a magyar kultúra romániai védelmezésével, támogatásával.

Emlékeztetőül: támogatja és segíti az erdélyi magyar színjátszást (Janovics Jenő), az erdélyi magyar irodalmat (Bánffy Miklós). Megveszi Ady özvegyétől a csucsai kastélyt, s múzeumot rendez be nagy költőtársa relikviáiból. Mentésíti Ady szüleinek érdmindszenti birtokát a kisajátítási törvény alól. Ezeknek a tetteknek köszönhetően 1923. március 13-án az Erdélyi Irodalmi Társaság tagjává választotta. Goga, amint azt ékes magyar nyelvű levelében olvashatjuk, köszönettel vette a megkeresést és örömmel fogadta el a tagságot.

A későbbi évek Gogáját már nem értékelhetjük pozitíven. Az akkori román politika imperialista főrekvéseinek nem mondhatott nemet egyik minisztere. Talán ez okolhatja, hogy a hivatalos politika szolgálatában ő maga is beállt a nacionalista teoretikusok közé.

Azok a fáradozások azonban, melyeket a két nép közeledése ügyében tett, mégsem elfelejtendőek. Ezt értékelnünk kell és értékeljük is. Ha mindenkit úgy ítélnénk meg, hogy életében elkövetett kisiklásaiért felejtésre kárhoztatnánk (főleg a politikai életben ténykedőket), akkor igen kevés évfordulót ünnepelhetnénk meg. Nem is lehet valakinek az életét, a munkásságát csak egysikúán, egy szempontból vizsgálni. Ahogy Goga Octavian értékelésekor is arra kell törekedni, hogy életművének vizsgálatakor sokrétű munkásságának ne csak egyes szakaszai, hanem annak egésze kerüljön megmértésre.

Nagyméltóságú Miniszter Úr,

Örömmel tudatjuk, hogy az Erdélyi Irodalmi Társaságunk 1924. III. 12-én d. e. tartott évi rendes közgyűlése Nagyméltóságodat azon irodalmi érdemeinek hálás elismerésül, melyeket Nagyméltóságod Petőfi, Madách és Ady román nyelvű ihletett tolmácsolása által a magyar irodalom terén szerzett, egyhangúlag tiszteleti tagjává választotta.

Kérjük Nagyméltóságodat, szíveskedjék tudatni, hogy mikor, hol és minő módon kívánja a tagsági oklevelet átvenni.

Cluj, Kolozsvár, 1924. III. 13.

Teljes tisztelettel

Dózsa Endre

elnök

Dr. Borbély István

főtitkár

(Cluj, Calea Victoriei 12.

Unitárius Kollégium)

(Mircea Popa: Adalékok Goga magyar kapcsolataihoz. = Utunk. 1981. (XXXVI.) április 3. 14. sz. 2.)

Goga válaszelevele Borbély Istvánnak, az Erdélyi Irodalmi Társaság főtitkárának:
Csúcsa, 1924. IV. 14.

Igen tisztelt Elnök Úr,

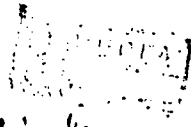
Méltóztassék mély köszönetemet fogadni azon lekötelező megtiszteltetéséért, melyben az Erdélyi Irodalmi Társaság részesített. A magyar irodalom természetes módon mindig érdekelt, annak egyes termékei hatalmas művészi lendületükkel hosszasan foglalkoztattak, és mikor azokat román nyelvre tolmácsolni igyekeztem akaratlanul is én bennem a két néplélek egymáshoz való közeledése érlelődött. Utóbb ez a közeledés programatikus elvvé nőtte ki magát, melyet a közös szükségletek mindennapi logikájukkal megerősítettek. Ennek az elvnek szerencsés következményeit segíti elő az önök baráti lépése.

A jövő héten Bukarestből visszatérve értesíteni fogom, kérve, hogy a Társaság kiküldöttei itt házamban szívesen látott vendégei legyenek, mindaddig is fogadja, igen Tisztelt Elnök Úr, őszinte tiszteletem kifejezését:

Goga Octavian

[kézírásos levél a közreadó tulajdonában]

Köznyelvi

Dr. Borbély István, Orvosi
 az Erdélyi Irodalmi Társaság titkára

recomandare

Cluj.

Calea Victoria 12
 Muirănius Colégiului.

Cluj, 1924, IV. 14.

Izgulă Tisztelet Előre Úr,

Méltóságos úr! Közönségesen fogadni azon kiválólagos meg-
 tiszteltetésért, melyben az Erdélyi Irodalmi Társaság részesült,
 a magyar Irodalom Társaságán minden mindig érdekel, annak
 egyes termékei hatalma, művészi leírásaitól kezdve közönsé-
 ges foglalkozások és művek között olyan nyelvre fordított
 igényesen ábrázolással is én bennem a két nyelvűségem
 egyik-ábróját való részvételre érlelő. Utóbb az a köz-
 leltéri programaimnak elvire nékte ki magán, melyet
 a közönségesen mindennapos lapjaink által meg-
 erősítettek. Ennek az elvire szerencsés körülmények miatt
 lépni elő az önkéntes barátság léte.

A józón kétén nyelvenkénti viszonyra értesíteni fogom, kér-
 re, hogy a Társaság képviselői itt képezzék szívesen lá-
 tást részvételre lépnek, mindaddig is fogadják, Izgulă Tisztelet
 Előre Úr, biztató nyelvenkénti kifejezés:

György Ottomány.